

วัดป่า

พระอาจารย์สงบ มนสฺสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ข้อ ๓๐๙๗. เรื่อง “ตาย”

ทำไมจะตาย เสียเข้ามาได้ แต่สมาธิเสียเข้ามาไม่ได้คะ

ตอบ : นี่คำถามเนาะ เวลาจะตายทำไมเสียเข้ามาได้

เวลาจะตาย ถ้าเกิดกรรมนิमितนะ คนเราเวลาจะตายเกิดกรรมนิमितนี้ทุกข์ยากมาก แล้วถ้าคนเราจะตายนะ บุญกุศลนะ จิตตคหบดี กับที่วัดไพร่ที่โพธาราม ลูกหลานเขามาถามเราว่า ยายเขาตายจะไปนิมมานรดี

เวลาเขาใกล้ตายเขานั่นเลยว่าเขาจะไปนิมมานรดี เขาไปแบบมีความสุข ลูกหลานเขามาถามเรา ลูกหลานเขาไม่รู้ไง นิมมานรดีมันคืออะไร มันคืออะไร

เราบอกว่า อ้าว! ตอนยายยังมีชีวิตอยู่ ดำรงชีวิตอย่างไรล่ะ

ไอ้โฮ! ให้เงินให้ทองไม่ได้เลย ทำบุญตลอดเวลาเลย เวลาเขาตาย เขาบอกว่าเขาจะไปนิมมานรดี

คือเขาไปสวรรค์แน่นอน ไปแบบเป็นๆ บอกประกาศเลย จิตตคหบดีเห็นเลย นี่ไง เวลาคนจะตายไป

เวลาคนจะตาย เสียเข้ามาได้อย่างไร

กรรมนิमितมันร้อยแปดพันเก้า เวลาคนจะตายนะ มันมีเยอะเยอะไปที่คนมาหาเรา เหมือนกัน เขามาคุยเรื่องส่วนตัวไง เขาเป็นตระกูลเศรษฐีมาก เรา รู้จักเขาด้วย เขามาบ่นรำพัน

ว่า กังเขา ตอนมาเมืองไทยใหม่ๆ เชือดเปิดเชือดไก่ขายไป แล้วก็สร้างตัวขึ้นมา ร่ำรวยมาก เวลา
สุดท้ายแล้วนะ กังใกล้จะตาย

เขาเป็นหลาน เขามาอยู่แถวนั้นนะ เขาบอกว่าเขาจะเอามือชนกันแบบนี้ เลือดทั้งนั้น
เลยนะ เหมือนเปิดเหมือนไก่ จนเขาต้องเอาเชือกผูกไว้ซะ เปิดเทพธรรมะให้กังฟัง เปิดทุกอย่าง
เพราะอยากจะช่วยกังไง แต่มันเป็นเรื่องธรรมดา กรรมนิมิต เขาเห็นของเขาอยู่คนเดียวไง แล้ว
เห็นอาการแบบนั้นนะ ใจโฮ! รุนแรงมาก

นี่พูดถึงว่า ทำไมจะตาย เสียงเข้ามาได้

ยังโม้จักกรรมนิมิต มันจะโหยหวนเลย แต่คนจะไปดีนะ บ้ายบาย จะไปนิมมานรดี จะ
ไปสวรรค์นะ

“ทำไมคนจะตาย เสียงเข้ามาได้”

เพราะเขามีสติสัมปชัญญะรู้ของเขา

“แต่สมาธิทำไมเสียงเข้ามาไม่ได้”

ได้ เสียงเข้ามาได้ทั้งนั้นนะ แต่เราควบคุมของเราได้อย่างไร เพราะอะไร เพราะ
สัมมาสมาธิยกขึ้นสู่วิปัสสนาปัญญาทั้งนั้นนะ

สัมมาสมาธิ เขาบอก สัมมาสมาธิคิดไม่ได้ คิดไม่ได้

ใครบอกคิดไม่ได้ แต่เวลาทำไม่เป็น ถ้ามันคิดมันฟุ้งซ่าน มันเป็นสมาธิไม่ได้ มันจะเป็น
สมาธิได้มันต้องเป็นสัมมาสมาธิ แล้วสัมมาสมาธิยกขึ้นสู่วิปัสสนา เพราะสมาธิมีปัญญา
ปัญญาเกิดบนสมาธิ ปัญญาเกิดในสมาธิ ว่าอย่างนั้นเลย เวลาสมาธิเสื่อม ปัญญาเสื่อมไปด้วย
เป็นสัญญา

มันได้ทั้งนั้นนะ มันอยู่ที่เราไง อยู่ที่คนถามไง

“ทำไมจะตาย เสียงเข้ามาได้ แต่สมาธิเสียงเข้ามาไม่ได้”

ได้ แล้วเวลาได้ ได้แบบลุ่มหลง ได้แบบไม่รู้ตัวนะ ฟุ้งซ่านไปเลย แต่ถ้าได้แบบสมาธิปฏิบัติ ถูกต้องชอบธรรม ได้เป็นมรรค ยกขึ้นสู่วิปัสสนา

สมาธิ ถ้าโดยสัญญา โดยความฟุ้งซ่าน นั่นก็ทำให้เสื่อม ถ้าใช้ปัญญาไปแล้วนะ ใช้ปัญญาไปแล้วสมาธิอ่อนลง ปัญญาก็ก้าวเดินไปไม่ได้ ต้องกลับมาพุทโธ ทำสมาธิให้มันแข็งแรงขึ้นมา

นี่พูดถึงคำถามว่า “ทำไมจะตาย เสี่ยงเข้ามาได้ แต่สมาธิเสี่ยงเข้ามาไม่ได้”

ได้ทั้งนั้น ได้มาด้วยสมาธิปฏิบัติความถูกต้องชอบธรรม ไม่ใช่ได้มาด้วยความลุ่มหลง ได้มาด้วยความมิจฉาทิปฏิบัติ ได้โดยความไม่รู้

นี่ไง ปฏิบัติไป บังคับตั้ง สันทิปฏิบัติไป มีสติสัมปชัญญะตลอด แล้วรู้ว่าถูกผิดด้วย เพราะเริ่มต้นผิดไม่รู้ แล้วตามมันไป พอมันตามไปรู้ว่าผิด แก้ไข มันถูก เห็นทั้งผิดและถูก นี่นักปฏิบัติ

นักปฏิบัติเห็นทั้งผิดและถูก เวลาผิด ผิดมันลากลงไป ล้มลุกคลุกคลานเลย แล้วแก้ อย่างไร ต้องแก้กลับมาให้มันถูกต้องชอบธรรม เวลาถูกต้องชอบธรรมแล้ว ถ้ามันไม่สมมุขเจต ปหาน ขณะยังไม่เกิด ไม่ดับทุกข์ มันยังต้องล้มลุกคลุกคลานไปตลอด เวลาขณะนิโรธดับ นั่นแหละอกุปปธรรม รู้รอบขอบชิดทั้งหมด บุคคล ๔ คู่ นี่พูดถึงผลของการปฏิบัติ

ทำไมมันจะไม่ได้ มันได้ทั้งนั้นนะถ้ามันถูกต้องชอบธรรม แต่เพราะเราไม่เข้าใจ แล้วเราคิดของเราไปเอง มันก็เป็นอย่างนั้นไง จบ

อันนี้สิ

ถาม : ข้อ ๓๐๙๘. เรื่อง “รายชื่อวัดป่าบนจารึกพิพิธภัณฑสถานหลวงปู่มั่น (หลวงตาพระมหาบัว หลวงปู่เจี๊ยะ) ณ โพนาราม”

กระผมได้มีโอกาสเข้าไปเยี่ยมชมภายในพิพิธภัณฑสถานหลวงปู่มั่น (หลวงตาพระมหาบัว หลวงปู่เจี๊ยะ) ณ โพนาราม รู้สึกประทับใจ และก็มีหลายคำถามผุดขึ้นมา ซึ่งคาดว่าหลวงพ่อกคงเตรียมหนังสือเล่าเรื่องพิพิธภัณฑสถานนี้แล้ว แต่มีบางประเด็นที่น่าจะถามได้เลย

๑. หลวงพ่อกมีโอกาสได้เจอ เสวนาธรรมกับหลวงพ่อกสิงห์ทองด้วยหรือครับ

๒. จารึกส่วนมากเป็นประวัติเกี่ยวเนื่องของหลวงปู่มั่น กับหลวงตาพระมหาบัว และหลวงปู่เจี๊ยะ ซึ่งเคยผ่านมามากมาจากหนังสือประวัติทุกท่าน แต่ก็มีเพียงจารึกเดียวที่เห็นองค์หลวงตามหาบัวพร้อมรายชื่อวัดป่าหลายแห่ง ส่วนนี้มีที่มาที่ไปอย่างไรครับ

๓. ทำไมจึงมีข้างเฟือก ๓ ตัวครับ (คำตอบอาจมีอยู่ในหนังสือพิพิธภัณฑทร์ระมังครับ)

ตอบ : ถูกต้อง

เราสร้างพิพิธภัณฑทร์ของเรา เขาให้ตั้งชื่อว่าเป็นชื่อ “อาคารธรรมทายาท”

ธรรมทายาท ทายาทโดยธรรมไง ถ้าทายาทโดยธรรมมันเคารพบูชาครูบาอาจารย์ของเขา ใจ เวลาเคารพบูชาครูบาอาจารย์ของเขา หลวงตาพระมหาบัวเวลาท่านพูดถึงหลวงปู่มั่นใจ เวลาท่านทำสิ่งใดที่วัดป่าบ้านตาด ท่านบอกท่านไม่กลัวใครติใครเดียนเลย เพราะท่านไม่ได้ทำของท่านเอง ท่านเคยอยู่กับหลวงปู่มั่นมา ท่านทำตามทีหลวงปู่มั่นทำ

พิพิธภัณฑทร์ๆ พิพิธภัณฑทร์หลวงปู่มั่นเกี่ยวเนื่องหลวงตาพระมหาบัวกับหลวงปู่เจี๊ยะ

ก็หลวงตาพระมหาบัว หลวงปู่เจี๊ยะท่านอุปัฏฐากหลวงปู่มั่นอยู่ไ้ แล้วท่านเคารพบูชาด้วยหัวใจของท่านใจ ท่านทำสิ่งใดท่านไม่ออกนอกกลุ่มนอกทางใจ

เวลาลูกศิษย์หลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นไหน หลวงปู่มั่นพาทำอย่างนั้นใช้ไหม หลวงปู่มั่นไม่เห็นพาทำอย่างนั้นเลย

หลวงตาพระมหาบัวท่านบอกประจำ ธรรมจะเกิดในเทศบาล ๑ เทศบาล ๒ เป็นไปไม่ได้มันเป็นเรื่องที่ไม่มี แล้วพระป่า พระป่าไม่กวนบ้านกวนเมือง ไม่ทำความวุ่นวาย เว้นไว้แต่โครงการช่วยชาติฯ นั่นคือโครงการกู้ชาติ

ก่อนโครงการช่วยชาติฯ หลวงตาไม่เคยวุ่นวายกับบ้านเมืองทั้งสิ้น แต่เวลามาโครงการช่วยชาติฯ นั่นออกมาวุ่นวายกับบ้านเมืองก็เพื่อจะกู้บ้านกู้เมืองไง กู้บ้านกู้เมืองจบแล้วท่านก็กลับไปอยู่เป็นพระกรรมฐานเหมือนอย่างเดิมใจ

แต่คนที่ออกมาแล้วมันกลับเข้าไปอยู่ในวงกรรมฐานอีกต่อไปไม่ได้ใจ ออกจากวัดป่ามาอยู่ในสังคมเมือง แล้วออกจากสังคมเมืองกลับไปอยู่วัดป่าไม่ได้ใจ

ฉะนั้นถึงว่า รายชื่อ ไปชมพิพิธภัณฑ์หลวงปู่มั่นที่โพธาราม รู้สึกประทับใจ แล้วมันมีความเกี่ยวข้องกับหลวงตาพระมหาบัวกับหลวงปู่เจี๊ยะ

เพราะหลวงตาพระมหาบัว หลวงปู่เจี๊ยะ เป็นผู้อุปฐากหลวงปู่มั่น แล้วสิ่งที่อุปฐากหลวงปู่มั่นได้จิตได้นิสัยมาได้ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติมา เคารพครูบาอาจารย์ของตนด้วยหัวใจของตน

ฉะนั้น สิ่งที่เราสร้างพิพิธภัณฑ์ก็สร้างขึ้นมาก็เพื่อเป็นการยืนยัน เป็นข้อเท็จจริงในวงพระกรรมฐาน นี่ไง ถ้ามันเป็นข้อเท็จจริงขึ้นมา

แล้วเขาบอกเลยนะ “สิ่งที่ไปรู้ไปเห็นขึ้นมามันก็มีอยู่ในหนังสือประวัติต่างๆ พระองค์อยู่แล้ว”

แล้วอยู่แล้วทำไมไม่เอามาเป็นตัวอย่างล่ะ ไม่เอามาเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติล่ะ มันมีอยู่แล้ว แล้วการประพฤติปฏิบัติตัวอย่างนั้นหรือไม่ล่ะ ก็ไม่เห็นทำ นี่ไง ทั้งๆ ที่มันมี มันยังเท่าทันใจ

เวลาคนมาคุยธรรมะกับเราไง เราบอกว่า เราภูมิใจมากที่เราเกิดมาเราได้พบหลวงตาพระมหาบัว เราได้พบหลวงปู่เจี๊ยะ เราได้พบครูบาอาจารย์ เราได้พบ เราได้พบ

ถ้าเราไม่ได้พบ เราภาวนาไปบ่าบคอแตกไปแล้ว ภาวนาไปมันทะเลาะกลางปล้องไปหมดแหละ ไห้! รู้จักกิเลสน้อยไป

เราภาวนาของเรา เวลาหลวงตาพระมหาบัวท่านขึ้นไปหาหลวงปู่มั่นใจ “เคารพบูชาสุดหัวใจนะ แต่เราก็มีของเรา”

เราก็มีของเรานี่ถูกต้อง “เราก็มีของเรา” หมายความว่า เราประพฤติปฏิบัติไปเราก็ไปรู้เราก็ไปเห็นใจ ทุกคนปฏิบัติต้องรู้ต้องเห็น แต่ถูกหรือผิดนั่นอีกเรื่องหนึ่งนะ

ที่นี้พอมันรู้มันเห็นขึ้นมาแล้ว ก็เรารู้เราเห็นเองมันจะผิดไปได้อย่างไร ต้องถูกสิ

ขึ้นไปหาหลวงปู่มั่นที่ไรนะ ท่านบอกว่าหงายท้องกลับมาตลอด หงายท้องเลย หงายหลังกลับมาทั้งนั้นนะ

ทีนี้เวลาหายใจหลังกลับมา ในสังคมโลกมันก็ตีเตียนใจ “ทำไมไปลบหลู่ครูบาอาจารย์
ทำไมไปโต้แย้งครูบาอาจารย์”

ไม่ได้ลบหลู่ กำลังค้นคว้าความจริง กำลังศึกษาค้นคว้า ไม่ได้ลบหลู่ เคารพ เคารพสุด
หัวใจเลย ถ้าไม่เคารพ ไม่มาเปิดภายในให้ฟังต่างหาก

เคารพหลวงปู่มั่นสุดหัวใจ แต่เราปฏิบัติไปแล้วเราติดใจ เราติด ติดกิเลสในใจเราโดยที่
เราไม่รู้ตัว แต่เรารู้เราก็ก็นั่นอย่างนั้นนะ

ปฏิบัติมันต้องเป็นอย่างนั้น คือคนเราจะไปเห็นกิเลสของตัวเอง แต่ก็ไม่เท่าทันกิเลสของตัวเอง
แล้วกิเลสมันก็จะพลิกจะแพลงจะหลอกจะล่อ อย่างนั้นนะกว่าจะพลิกจะแพลงได้

เวลาขึ้นไปหาหลวงปู่มั่นใจ “เราก็ก็นั่นของเรา เกียงอย่างเดียว”

ถ้าเรื่องเกียงนะ หลวงตาพระมหาบัวท่านบอก ถ้าในวงกรรมฐาน คนที่ได้แย้งหลวงปู่มั่น
มากที่สุดก็คือตัวท่านนะละ

ตัวหลวงตาพระมหาบัวนี่เป็นคนที่ได้แย้งได้เกียงหลวงปู่มั่นเยอะที่สุดเลย เพราะ
ภาวนาไปแล้วมันเห็น มันรู้ มันติด มันเข้าใจผิด

ท่านใช้คำว่า “เราก็ก็นั่นของเรา” คือเราก็ก็นั่นของเรา เราก็ก็นั่นของเรา แต่ความรู้ความเห็นนั้น
มันไม่จริงใจ

เราดูเราเห็นจริงๆ แต่ความรู้ความเห็นของเรามันจะจริงไปได้อย่างไร ไม่เคยแตะกิเลสให้
มันเจ็บปวดเลย ไม่เคยเขี่ยกิเลสเลย ไม่เคยเห็นหน้ามันเลย จะไปสู้กับมันได้อย่างไร ไอ้พวกนี้ไป
ร้อยเปอร์เซ็นต์เลย ไม่มีโอกาสเลย

แต่ที่ไปรู้ไปมันเห็นบ้างนี่ เออ! ก็นี่กว่ากิเลสกับเราเป็นเพื่อนกันนะ เราอยู่ด้วยกัน เรา
ไปด้วยกัน

ไม่ได้ หลวงปู่มั่นพันเต็มทีเลย

นี่ไง คนที่ได้แหย่และเถียงหลวงปู่มั่นมากที่สุดก็คือตัวหลวงตาพระมหาบัว แล้วเวลา
เคารพ ท่านเคารพที่สุด

หลวงปู่เจี๊ยะเล่าให้ฟังตลอด ทั้งหลวงปู่เจี๊ยะ ทั้งหลวงตาพระมหาบัวเล่าอย่างนี้ให้เราฟัง
เยอะ เพราะเราเป็นนักศึกษา เราชอบศึกษา ถ้ามดะเลย ถ้ามออย่างเดียว ถ้ามทุกเรื่องที่สูงส่ง
ถ้ามทุกเรื่องเกี่ยวกับหลวงปู่มั่น ที่สูงส่ง ที่เป็นจริง ท่านเล่าให้ฟังเป็นชั้นๆ หมดนะ

แล้วเวลาหลวงตาพระมหาบัวกับหลวงปู่เจี๊ยะ ทำไมต้องเล่าให้เราฟังล่ะ

อ้าว! ก็เด็กมันเอาจริงใจ เด็กมันอยากศึกษา เด็กมันเคารพมันรักของมัน เด็กที่ไม่เอาไหน
ยัดให้มัน มันก็ไม่เอา สอนอย่างไรมันก็ไม่ฟัง แต่เด็กที่มันสนใจ เด็กที่มันชอบมาถาม ท่านพูดให้
ฟังหมดนะ ทีนี้พูดให้ฟังแล้ว ด้วยความเคารพ ด้วยความบูชา

ฉะนั้น เวลาว่า “กระผมได้ไปพิพิธภัณฑสถานหลวงปู่มั่นมา รู้สึกว่าประทับใจมาก”

สิ่งที่ประทับใจมาก แต่มันก็มีสิ่งใดที่ให้ถามมากมายไง ฉะนั้น คำถามข้อที่ ๑. เพราะเขา
ถามว่า “หลวงพ่อดีโอกาสพบเจอ เสวนาธรรมกับหลวงปู่สิ่งไหนหรือครับ”

สงสัยใช่ไหม เพราะเข้าไปมันรูปไปโพธิ์นั่นนะ

นั่นนะเวลาพิพิธภัณฑสถานหลวงปู่มั่นๆ แต่หลวงปู่มั่น เวลาสมัยนั้นเทคโนโลยียังไม่เจริญ
ไม่ได้จับบันทึกอะไรสิ่งใดได้เลย มีแต่ความจดจำของครูบาอาจารย์แต่ละองค์ที่ได้เคยของท่าน
เป็นยุคเป็นคราว

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า เราทำไว้ข้างหลังนั่นนะเป็นรูปหลวงตาพระมหาบัว เป็นรูปหลวงปู่ดี เป็น
รูปท่านอาจารย์สิงห์ทอง

หลวงปู่ดี เราขลุกอยู่กับหลวงปู่ดีเลย หลวงตาพระมหาบัวเข้าไปย่า ย่า ย่าทันที ถ้าเจอ
หน้านะ ไม่น่าสามอย่างเดียว แต่ยิ่งย่ำยิ่งชอบ

อาจารย์สิงห์ทอง เราได้พบหลายหน แต่สมัยนั้นอาจารย์สิงห์ทอง เราได้พบได้เห็นหลาย
หนมากตอนไปตามงานครบรอบวันหลวงปู่ฝั้น อาจารย์สิงห์ทองท่านก็ไป หลวงตาท่านก็ไป
ตอนนั้นเรายังเป็นรุ่นอยู่

ได้พบ แต่ไม่ได้สนทนา ไม่ได้เสวนา เพราะเราบ่มีเกี เราไม่รู้อะไรเลย คนไม่รู้อะไรเลยไปพูดไปถามไร้สาระ ก็เหมือนโยมไปฟังเทศน์นะ เราไม่มีแก่นสารอะไรเลย

สมัยที่เราพบอาจารย์สิงห์ทอง ตอนนั้นเรายังไม่มีแก่นสารอะไรเลย ไม่มีแก่นสารอะไรเลย มันก็จะไม่รู้อะไรเลยว่าควรและไม่ควร แต่ก็เคารพท่านนะ เพราะเห็นท่านอาภรณ์มาก

ในงานนะ ในงานเราก็เห็น หลวงตาพระมหาบัวท่านไปงาน ท่านต้องเข้าออกบิณฑบาต ออกบิณฑบาตขึ้นมา พระผู้ใหญ่เขาก็มาที่หลังใช้ไหม พระเอาบาตรมาก่อน เวลาเอาบาตรมาก่อน อาจารย์สิงห์ทองก็ยืนอยู่นั่นนะ เราก็ยืนอยู่นั่นแหละ

“อะไรนอนตื่นสาย”

แห่หลวงตา อาจารย์สิงห์ทองนะ

เราพบท่านบ่อย แต่พบในงาน พบข้างนอก แต่ไม่ได้คลุกคลี ไม่ได้สอบถาม เพราะยังไม่ได้อยู่กับท่าน คือไม่ได้ใกล้ชิดไง

พวกนี้ไม่รู้จักประเพณีวัฒนธรรม

เรานะ เราไปทางอีสาน เมื่อก่อนเวลาพระคุยกันถึงเรื่องครูบาอาจารย์ มันมีอะไรมากที่ฝังอยู่ในหัว พูดถึงหลวงปู่เสาร์ท่านนิพพานคามือหลวงปู่เจี๊ยะ เราก็จำไว้

แล้วถึงเวลาแล้วเราไปเจอหลวงปู่บัว หลวงพ่อบัวพา หลวงปู่บัวพา เราจะสนทนาธรรมกับท่าน เราต้องไปทำข้อวัตรท่านก่อน ไปสรงน้ำ ไปทำความคุ้นเคย สุดท้ายแล้วก็ขึ้นไปหาท่านไปถามท่านเรื่องนี้ ท่านไม่รู้เรื่องเลย จบ

พอมายู่กับหลวงปู่เจี๊ยะ เราถามหมดนะ หลวงปู่เสาร์นิพพานคาที่อนชนนไช้ใหม่

ท่านบอก ไม่ใช่ หลวงปู่เสาร์มา ท่านเป็นคนจะจับให้นอน แต่ท่านคนหนุ่มๆ ๓-๔ คนพยายามโน้มคนแต่ละคนแก่คนหนึ่งที่ท่านกราบพระ แล้วท่านนั่งอยู่ตรงนั้นนะ จะโน้มให้ท่านให้นอนนิพพาน ให้ท่านนิพพานไปด้วยความสงบสุข แต่มันทำไม่ได้

เพราะกำลังพระหนุ่มๆ ๓-๔ องค์ทำไม่ได้ แต่หลวงปู่เจี๊ยะตอนนั้นอย่างน้อยท่านได้ สกิทาคามี ได้อนาจาคามีมาแล้ว พอท่านอุกคิดเลย เอ๊ะ! ท่านจะไปทำนี้ ท่านจะไปทำนั่นไง ก็เลย บอกให้พระออกไปๆ แล้วท่านก็นั่งนิพพานตรงนั้นนะ

นี่ถามหลวงปู่เจี๊ยะเลย

หลวงปู่เจี๊ยะ ตั้งแต่หลวงปู่มันสั่ง สั่งให้ไปหา ไปอุปัฏฐากหลวงปู่เสาร์แทนท่าน แล้ว หลวงปู่เจี๊ยะท่านเล่าให้ฟังว่าหลวงปู่มันสั่งไว้ “ท่านเจี๊ยะ ท่านเจี๊ยะไปทำหน้าที่แทนเรานะ อย่า วางใจ ต้องดูแลแทนให้เราได้สมบูรณ์แบบไง”

ฉะนั้น หลวงปู่เจี๊ยะท่านไปอุปัฏฐากหลวงปู่เสาร์จนหายจากเจ็บไข้ได้ป่วย จากอุบลฯ วัด เลียบหรืออย่างไร แล้วท่านก็ข้ามไปพระตะบองงาย

ความจริงท่านบอกว่าท่านจะกลับแล้ว เพราะหลวงปู่เสาร์หายเรียบร้อยแล้ว ท่านก็ไป ของท่าน ท่านจะกลับ แต่ท่านมาเฉลียวใจคำที่หลวงปู่มันย้ำแล้วย้ำอีก “ท่านเจี๊ยะ ท่านเจี๊ยะไป ทำหน้าที่แทนเรานะ ต้องรอบคอบ อย่าปล่อยวาง”

คำคำนี้ทำให้หลวงปู่เจี๊ยะท่านตามไป ท่านตามไปนะ ตามไปจนหลวงปู่เสาร์ไปแล้วป่วย กลับมา ในประวัติท่านนั้นนะเต็มทีเลย ท่านเล่าให้ฟังหมดนะ

นี่พูดถึงว่า ถ้าคนที่ประพฤติปฏิบัติมันมีของของเรา เราจะขึ้นไปสนทนาธรรมคือเรา สงสัยในการปฏิบัติของเรา เราถึงจะขึ้นไปหาครูบาอาจารย์แล้วสนทนาธรรม ถ้าถูกต้องชอบ ธรรม ลงกันด้วยธรรม ถ้าไม่ถูกต้องชอบธรรม ต้องมีคนคนหนึ่งผิด

ถ้าผิดแล้ว ถ้าครูบาอาจารย์ที่เป็นธรรม ที่หลวงตาพระมหาบัวท่านไปแก้หมู่คณะร้อย แแปดเลย องค์นั้นติดขั้นนี้ องค์นี้ติดขั้นนั้น ท่านไปแก้ทั้งนั้นนะ

นี่ก็เหมือนกัน ฉะนั้น สิ่งที่ว่าหลวงปู่เจี๊ยะท่านก็มีคุณธรรมในหัวใจของท่าน ท่านถึงได้ทำ คุณประโยชน์หลวงปู่เสาร์ เพื่อตอบแทนบุญคุณหลวงปู่มัน เพื่อตอบแทนบุญคุณหลวงปู่เสาร์ เห็นไหม ท่านทำคุณงามความดีไง

ฉะนั้น ถามว่า “หลวงพ่อก็มีโอกาสได้เจอ เสวนาธรรมกับหลวงปู่สิงห์ทองหรือไม่”

เจอบ่อยเลย แต่ไม่ได้เสวนา เพราะเราภาวนาไม่เป็น เรายังเป็นรุ่นอยู่เลย ภาวนายังไม่เป็น ถ้ายังภาวนาไม่เป็น แต่เห็นแล้วชื่นชม เพราะท่านแห่ หลวงตา เราเห็นๆ เลย ท่านแห่ หลวงตา ท่านแห่ ไอ้โฮ! อัจฉริยะมาก

ฉะนั้น สิ่งที่เป็นธรรมๆ เราถึงทำไว้ไง รูปใบโพธิ์นั่นนะเป็นรูปหลวงตา แล้วศิษย์เอกของท่านคืออาจารย์สิงห์ทองกับหลวงปู่ลี เราทำไว้ไง

นี่คำถาม คงสงสัยสิ เห็นรูปอาจารย์สิงห์ทอง งามเลย

“๑. หลวงพ่อมีโอกาสได้เจอ เสวนาธรรมกับอาจารย์สิงห์ทองหรือไม่”

ไม่ เจอบ่อย แต่ยังภาวนาไม่เป็น

แต่เวลาภาวนาเป็นแล้ว ไอ้โฮ! ได้แย้งกับหลวงตา หลวงตายำเราบนศาลา ไม่มีใครโดนมาก

สิ่งที่ว่าโต้แย้งหลวงปู่มั่นมากที่สุดคือหลวงตาพระมหาบัว

ไอ้เราอยู่กับหลวงตาพระมหาบัว สิ่งที่โดนด่ามากที่สุดก็ไอ้พระสงฆ์แหละ ด่าเช้า ด่าเย็น ด่าทุกวันบนศาลานะ ถ้าเป็นรุ่นเดียวกันรู้ทั้งนั้นนะ แต่มันไม่พูด มันพูดไม่เป็น นี่ข้อที่ ๑.

“๒. จารึกส่วนมากในประวัติเกี่ยวกับหลวงปู่มั่น เกี่ยวกับพระมหาบัวและหลวงปู่เจี๊ยะ ซึ่งตามหนังสือประวัติของท่าน มันเกี่ยวเนื่องกัน ที่เห็นหลวงตาพระมหาบัวพร้อมกับรายชื่อวัดหลายแห่ง ส่วนนี้มีที่มาที่ไปอย่างไรครับ”

นี่วัดป่า วัดป่าๆ หลวงตาพระมหาบัวท่านเป็นผู้ที่พูดเองว่า หลวงปู่มั่นได้นิมิต ได้พยากรณ์ไว้ว่า ท่านเป็นช้างตัวหนึ่ง แล้วมีช้างอีกสองตัวในอนาคตกาล

สิ่งที่ตอนที่หลวงปู่มั่นท่านพยากรณ์ หลวงตาพระมหาบัวท่านเพิ่งเข้าไป ท่านปฏิบัติท่านยังไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ เรายังไม่เกิดเลย หลวงปู่มั่นนิพพานไป ๒ ปี หลวงปู่มั่นเสีย ๒๔๙๒ เราเกิด ๒๔๙๔ ภูเกิดไม่ทันหลวงปู่มั่นด้วย

แต่อนาคตตั้งสัจญาณอันนั้นมันสำคัญไฉน ฉะนั้น สิ่งที่สำคัญแล้ว ที่หลวงตาพระมหาบัวท่านเป็นคนพูดไว้เอง พูดไว้เองแล้วท่านก็หา หาอย่างนั้นนะ ท่านถึงมาที่โพธารามบ่อยมาก แล้วบ่อยมาก สิ่งที่ว่ารายชื่อวัดต่างๆ นั้นนะ เขาถวายที่หลวงตาทั้งนั้นนะ วัดที่สร้าง ๆ เป็นสมบัติหลวงตาทั้งนั้นนะ

นี่ไง วัดป่าตะนาวศรี โยมกึ่งเป็นคนถวาย วัดนี้ชาวโพธารามถวาย ฝั่งนั้นนะโยมนเรศถวาย ผู้ถามถวายที่สวนผึ้ง ที่ไปงกระทิง นี่ก็ถวายหลวงตาที่เมืองกาญจน์ฯ ที่วัดสันติธรรม เจ้าของที่ไปถวายหลวงตาที่สวนแสงธรรม

ที่สร้างวัดๆ เขาถวายหลวงตาทั้งนั้น ไร่ ๙ วัด ๙ วัดที่มีชื่ออยู่นั้นนะ ที่ดินเขาถวายหลวงตา หลวงตาทั้งนั้น แล้วหลวงตาก็โยนให้เราไง ให้เราเป็นคนรักษา

ท่านบอก ถ้าถวายท่าน โดยปกติท่านไม่รับ ท่านรับไม่ได้ เพราะท่านจะหาผู้ที่ไปอยู่อาศัยยาก เพราะการรักษาวัดกรรมฐานในสายหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เดียวนี้มีไหม มันยังทำข้อวัตรกันอยู่หรือเปล่า เดียวนี้มีอยู่หรือเปล่า

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า หลวงตาท่านบอกว่า ปกติท่านไม่รับหรอก แต่เพราะมีผู้จะดูแลต่อไป

ท่านรับที่แต่ละครั้ง ไปดูในเทพได้ โฉนดโยนให้เราหมดเลย

“อ้าว! ใฉนี้เป็นคนรักษา ใฉนี้เป็นคนรักษา”

แล้วใฉที่เอ็งสงสัยว่า ๙ วัดนี้ ใฉที่อยู่ในวัดนี้มันมีที่มาที่ไปอย่างไร

มันเป็นที่ดินของหลวงตาทั้งนั้น ทั้งนั้นนะ แล้วท่านให้เราดูแล เราก็จะดูแลรักษาต่อไป เวลาดูแลรักษาต่อไป เพราะอะไร

เพราะหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงตาพระมหาบัว หลวงปู่เจี๊ยะ ท่านเป็นผู้อุปัฏฐาก หลวงปู่มั่น ข้อวัตรปฏิบัติก็มาจากที่เดียวกัน

หลวงตาพระมหาบัวท่านบอกเลย ท่านไม่เคยสนใจใครเลย เพราะท่านทำตามหลวงปู่มั่น ท่านศึกษามาจากหลวงปู่มั่น ทำตามที่หลวงปู่มั่นสั่งสอนไว้ กองทัพนธรรม กองทัพนธรรมที่หลวงปู่มั่นท่านสร้างกองทัพนธรรมขึ้นมา

ตอนนั้นมันเป็นกองทัพกิเลสใจ กองทัพหาอยู่หากินใจ กองทัพหลวงโลกใจ

วัดป่าฯ ใจ ๙ วัดนี้ใจ ไม่ใช่กองทัพหลวงโลก

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าใจ ๙ วัด ใจแผนที่มาในวัด ก็เป็นของหลวงตา เขาถวายท่าน แล้วท่านให้เราดูแล ถ้าไม่มีคนดูแล ท่านไม่รับ ที่รับนี้เพราะจะส่งต่อให้คนอื่นดูแลต่อไป

แล้วพอสร้างวัดขึ้นมาแล้ว มันก็ต้องสร้างขึ้นมาให้สมกับทั้งที่ว่าหลวงปู่มั่นท่านเป็นโรงงานใหญ่ ทั้งที่หลวงตาพระมหาบัว หลวงปู่เจี๊ยะ ท่านเป็นผู้อุปัฏฐาก แล้วเราก็ถามท่าน ถามท่านมาตลอดใจ

ฉะนั้น ใจสิ่งที่ว่า ใจวัดนั้น วัดนั้นนะ ใจ ๙ วัด เดียวจะมีสติปัฏฐา ตอนนี้อยู่กำลังจะทำ ถ้าใครไปดูพิพิธภัณฑ์ที่ยังงงๆ อยู่ นะ เดียวจะแจกหนังสือ พอแจกหนังสือแล้วต้องแนบหนังสือไปด้วยนะ แล้วเปิดดู เขาจะเจาะเป็นเรื่องมาเลย

แล้วจะทำไว้ใจ จะทำไว้เพื่อเป็นอนุสรณ์ “อาคารธรรมทายาท” ทายาทในธรรมกึ่งกลางพระพุทธศาสนา ความสามารถ ความยอดเยี่ยมของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านสร้างหลวงตาสร้างหลวงปู่เจี๊ยะมา แล้วสร้างธรรมทายาทใจ มันเลยเป็นอาคารธรรมทายาทใจ

แต่ใจพวกเปรตพวกผีมันไม่เกี่ยว ไม่เกี่ยว เรื่องของมัน

“๓. ทำไมถึงมีข้างเผือก ๓ ตัวด้วยครับ”

ก็นี่ใจ หลวงตาท่านเป็นคนเปิด แล้วมันมีปัญหาคนที่คนเอาไปแอบอ้างร้อยแปดพันเก้า เราเป็นคนปิดที่หลวงปู่มั่นท่านพูดไว้ แล้วจริงไม่จริง ด้วยเหตุ ด้วยผล ด้วยข้อเท็จจริง ตามข้อเท็จจริง

ถ้ามันเป็นวัดป่า วัดป่ากรรมฐานใจ

นี่นะ นี่พูดถึงเจดีย์พิพิธภัณฑ์กรรมฐาน

ที่เขาทำหนังสือ ทำประวัติครูบาอาจารย์กันไม่ได้ เพราะประวัติครูบาอาจารย์มีที่มาที่ไป มีที่มาที่ไป มันมีมรรค มันมีเหตุมีผล แล้วพระปัจจุบันนี้ทำอะไร ขุนนาง เป็นขุนนาง เป็นเจ้าฟ้า

เป็นผู้มีบารมี แต่ทำสมาธิไม่เป็น มรรคผลก็ไม่รู้จัก แล้วมันจะเป็นกรรมฐานตรงไหน มันไม่เห็นมีความเป็นจริงเลย

ฉะนั้น “ทำไมถึงต้องมีข้าง ๓ ตัวด้วย”

มันข้อเท็จจริง มันเป็นเรื่องข้อเท็จจริง

นี่พูดเพียงเท่านี้ เพราะจะมีคนมาคุยเรื่องนี้อีกเยอะมาก จบ

ถาม : ข้อ ๓๐๙๙. เรื่อง “ฟังเทศน์หลวงตา”

กราบนมัสการหลวงพ่อเจ้าคะ ลูกมีอาชีพค้าขาย ช่วงนี้เปิดฟังเว็บไซต์หลวงต้ายอนหลัง ตั้งแต่ปี ๒๕๕๒ ทุกวัน วันละหลายชั่วโมง

ตอนนี้ลูกชายคนเล็ก ๕ ขวบติดต้องฟังเสียงธรรมหลวงตาก่อนนอนแทบทุกวันถึงจะหลับ ส่วนลูกก็เปิดเทปหลวงตาขณะอยู่ที่ร้าน พอลูกค้ามาซื้อของ ลูกก็ลุกขึ้นไปขายของ พอไม่มีลูกค้า ลูกก็กลับมาฟังใหม่ โทรศัพทเข้ามบ้างและกินนอนฟังบ้าง

ลูกอยากถามหลวงพ่อว่าทำแบบนี้มันเป็นการไม่เคารพธรรมหรือไม่

ตอบ : เรื่องความเคารพธรรมๆ มันเคารพธรรมตั้งแต่สมัยพระอยู่กับหลวงตา ท่านให้นั่งสมาธิฟัง ท่านบอกว่า นอนฟังมันเหมือนฟังด้วยความไม่เคารพ

ถ้าความเคารพ เราจะได้เหตุได้ผล ได้ความชอบธรรมตลอด

แต่ในปัจจุบันนี้เรามีธุรกิจ เราทำการค้าขาย ถ้าเราได้ฟังๆ นั่นก็เป็นบุญกุศลแล้ว สิ่งที่ได้ฟังไป เพราะฟังธรรมดีกว่าฟังเรื่องโลกๆ ใด เพราะเราทำธุรกิจการค้าอยู่มันเป็นเรื่องโลกๆ อยู่แล้ว ยิ่งฟังธรรมๆ มันเห็นผล เห็นใหม่

ลูกชายอายุ ๕ ขวบ ต้องเปิดเทปหลวงตาให้ฟังถึงจะนอนหลับ

นี่เป็นบุญของโยมมากๆ นี่เป็นบุญของโยมมากๆ

ลูกชายเราคนหนึ่งโตขึ้นมาเป็นคนดี พ่อแม่มีความสุข ลูกชายเราคนหนึ่งเขาก็ทุกข์เขากียาก แล้วเขายังเกเรเกตุ้ง พ่อแม่ทุกข์มาก พ่อแม่ทำให้ลูกเป็นสัมมาทิฎฐิถูกต้องชอบธรรม นี่เป็นงานที่ยิ่งใหญ่มาก

ฉะนั้น ลูกชายต้องฟังเทศหลวงตาจนหลับไป เป็นบุญของโยม

แล้วโยมฟังเทศน์อย่างนี้เป็นความเคารพใหม่

ยิ่งกว่าเคารพ เพราะอะไร เพราะโยมได้ผลจากการฟังเทศน์หลวงตาพระมหาบัว ลูกชายก็ฟังเทศน์จนนอนหลับ ใ้เราฟังเทศน์ฯ เรามีเครื่องอยู่ไ้ เรามีความปกติของสุขของเรา นี่คือนบุญกุศล มันจะเป็นความลบหลู่ได้อย่างไร มันเป็นบุญ เป็นบุญที่ยิ่งใหญ่ เป็นบุญที่ติงาม เป็นบุญของโยม

เพราะคนอื่นเขามองข้ามไ้ ไปฟังเพลงดีกว่า ไปสนุกครีกครั้นดีกว่า ทำไมต้องมาฟังเทศน์

ฟังเทศน์ไ้บุญไ้ เห็นบุญหรือยังละ เห็นลูกชายที่มันเลี้ยงง่าย ๆ หรือยังละ นี่บุญของโยมทั้งนั้นนะ จบ

ถาม : ข้อ ๓๑๐๐. เรื่อง “ถึงใจ”

กราบนมัสการหลวงพ่อ ขอบพระคุณที่ไ้ตอบปัญหาธรรมในช่วง ๓ ปีครั้งที่ผ่านมา

วันนี้ตี ๕ ตื่นมาสวดมนต์ ระลึกถึงเพื่อนสนิทที่มางานแต่งงานในวันพรุ่งนี้ เขาสอนผมให้เข้าใจอย่างถึงอกถึงใจว่า ความคิดกับจิตมันแตกต่างกันชัดเจน

ปกติผมจะเป็นคนที่ไ้ความสำคัญกับความรู้สึกทางจิตใจเป็นหลักอยู่แล้ว รู้ว่าใจอยากทำอะไรก็วิ่งตามหัวใจอย่างที่สุด ในชีวิตแทบจะไม่มีอะไรที่ผมอยากทำแล้วทำไม่ได้ แต่สันดานผมชอบคิดมาก (ขณะที่เขียนตอนนี้ ผมก็ร้องไห้ไปด้วยครับ)

เวลาผมอยากจะทำอะไรมักจะคิดมาก คิดจนไม่ได้ทำสักที อย่างแต่งงานครั้งนี้ผมคิดมานานแล้ว คิดมา ๒ ปีว่า เพิ่งจะคิดไ้เมื่อต้นปีนี้เอง “นี่กูเสียเวลามานั่งคิดถึงขนาดนี้เชียวหรือไ้เวรไ้ย”

(เขาค่าตัวเองนะ)

ผมค่าตัวเองเรื่องงานแต่งงานที่กำลังจะเกิดขึ้นในวันพรุ่งนี้ ผมคิดแล้วว่าคิดเหนียวพอแล้ว คนนี้แหละที่จะเป็นคู่ชีวิต

ขอบคุณหลวงพ่อย่างจริงๆ ที่คอยชี้ทางสว่างให้ผมครับ ผมจะบวชใจทางนี้ก่อน ถ้าผมมีวาสนาจริงๆ ชาตินี้ผมจะมาบวชที่วัดของหลวงพ่ครับ

ตอบ : นี่คำถามเนาะ แต่งงานไปแล้ว จบ

สิ่งที่ว่าขอบคุณๆ มันเป็นหน้าที่ของเราเอง ที่เราตอบปัญหานี้อยู่บ้าง ตอบปัญหานี้อยู่บ้าง เพราะการตอบปัญหาของเรา จะพูดได้ชัดเจนว่าไม่เหมือนคนอื่นหรอก เพราะถ้าคนอื่นเขาตอบเขาตอบเอาใจ ตอบเอาใจเพื่อเห็นแก่ผลประโยชน์ไง ใ้เราตอบเราเอาธรรม เอาข้อเท็จจริง ถ้าคนทำได้จริง เราก็ชื่นชมว่าคนนั้นทำได้จริง

คนที่ทำแล้วไม่ได้จริง อย่างไรมันก็ไม่จริง ทำไม่ได้จริงนะ แล้วก็อดอ้อน เขียนย้ำแล้วย้ำอีก จะให้ยอมรับว่าเป็นความจริง

อย่างนั้นเราก็ทุจริตกับธรรมะนะสิ เราก็ไม่ซื่อสัตย์กับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสิ

เราหาอยู่ทุกคนนะ เวลาคนทั่วไป เราต้องการความซื่อสัตย์ แล้วไม่ต้องซื่อสัตย์กับใคร ซื่อสัตย์กับตนเองนี่ ไม่คิดไม่โกงตัวเองแล้วพยายามทำให้มันเป็นความจริงขึ้นมา

สัจจะสำคัญมาก เพราะมีสัจจะ สัจจะก็จะเกิดขึ้นได้ หลวงตาพระมหาบัวไว้ นั่งตลอดรุ่ง ท่านบอก ที่นั่งตลอดรุ่งหรืออดอาหาร ไม่ได้ตั้งใจมาก่อนเลย

นั่งภาวนาไป พอภาวนาไปแล้วมันหงุดหงิด ภาวนาไปแล้วมันไม่เอาไหนไป อย่างนี้ต้องนั่งสว่าง

ท่านเอาต่อหน้าทั้งนั้นนะ ถ้าทำอย่างนี้แล้วไม่ได้ผล ต้องอย่างนี้ แล้วถ้าอย่างนี้แล้วนะ ลูกไม่ได้ ตัดสินใจสิ่งใดแล้วต้องอย่างนั้นเลย นี่คนมีสัจจะ แล้วพอมีสัจจะขึ้นมา เห็นไหม เป็นพระอรหันต์

เพราะท่านพูดคำไหนคำนั้นไง เขามีสัจจะ เด็ดเดี่ยว อัจฉริยะ มันถึงจะเป็นสัตว์
 อชาชาไนย สัตว์อชาชาไนยเท่านั้นถึงจะทำได้แล้วประสบความสำเร็จ

ไอ้เรามันขี้หมาไง ไหลไปเรื่อย ที่ไหนดี ญไปกับมึงทั้งนั้นนะ แล้วไม่ได้อะไรเลยนะ ได้เป็น
 เหี่ยว เป็นเหยื่อกระแสนสังคม เป็นเหยื่อกระแสโลก โลกชักนำไป

แค่เป็นเหยื่อนี้แหละ คิดว่าฉลาด ญี่ฉลาด มีสติปัญญาปราดเปรื่อง แก้ไขชีวิตได้ทุกเรื่อง
 อะไรเป็นความทุกข์ ญี่ถึงหนีหมดเลย ญี่ตามกระแสญี่ไป ฉลาดปราดเปรื่อง หาความสุขใส่ตัว

ที่ไหนมีศรัทธา ที่นั่นมีเหยื่อ

ที่ไหนมีเหยื่อ ที่นั่นมีนักล่า

เอ็งรู้จักนักล่ากันหรือยังล่ะ นักล่าณะ ละมึงนั่นแหละ ละเหยื่อนั่นแหละ แล้วยังคิดว่าตัวเอง
 ฉลาด หลบหลีกได้ หาความสุขใส่ตัวได้ เขาไปทุกข์ไปยาก ฉันทไม่ไป ฉันทจะเอาแต่ความสุขไป

เหยื่อของโลก เหยื่อให้เขาชักนำไป ไม่มีสัจจะ

มีสัจจะแล้วจบนะ ถ้ามีสัจจะมีความจริงขึ้นมาในหัวใจของตน ถ้ามีสัจจะมีความจริง
 ขึ้นมาในหัวใจของตน มันก็เป็นปุณฺณชนคนหนานี้แหละ แล้วพยายามประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้
 ตามความเป็นจริง จะทุกข์จะยากขนาดไหน สาธุ ครูบาอาจารย์ท่านเดินผ่านไปหมดแล้ว เรา
 พยายามฝึกหัดปฏิบัติของเรา ถ้ามันไม่ใช่ เราตีจากไปเลย ถ้าของไม่ใช่ เราไปยุ่งด้วยทำไม ถ้า
 ของที่ใช่ต้องพิสูจน์สิ

เราฟังหลวงตา ฟังหลวงปู่เจี๊ยะ ฟังมาเยอะ หลวงตาท่านพูด แล้วในวงกรรมฐานสมัยนั้น
 ท่านก็พูด ไอ้คนที่เถียงหลวงปู่มันมากที่สุดก็คือหลวงตาพระมหาบัวนี่แหละ ไอ้คนที่โต้แย้งหลวง
 ปู่มันมากที่สุดก็หลวงตาพระมหาบัวนี่แหละ

ก็ท่านปฏิบัติณะ ท่านมีอุปสรรคทุกชั้นตอนนะ ท่านมีกิเลสหลุดทั้งนั้นนะ ทั้งๆ ที่ท่าน
 เป็นมหา แล้วท่านปฏิบัติเอาจริงเอาจังด้วย แล้วท่านรู้เห็นเต็มหัวใจด้วย แต่ผิดหมดเลย หลวงปู่
 มันกระหนาบเอาจนเป็นหลวงตาพระมหาบัวมาในปัจจุบันนี้ไง จนเป็นหลวงตาพระมหาบัว
 หลวงปู่เจี๊ยะ ที่เป็นพระอรหันต์ในสมัยกึ่งพุทธกาล เอวัง